

Tandrelaterade akuta infektioner och antimikrobiell medicinering

Uppdaterad 12.3.2018

En plötslig infektion i munnen börjar ofta i en tand eller kring den. En normal tandinfektion hos en frisk människa kan man behandla på en vanlig tandläkarmottagning, och i allmänhet behövs ingen antimikrobiell medicinering (antibiotikakur). Om infektionen är allvarlig kan det ändå behövas medicinering – och i vissa fall till och med sjukhusvård.

Symptom

Symptom på en tandrelaterad infektion är smärta i och kring den infekterade tanden, och svullnad i vävnaderna omkring den. Lymfkörtlarna kan också vara svullna, och andedräkten kan lukta illa. Det kan göra ont i den infekterade tanden om man knackar på den, den kan kännas högre än normalt, och den kan vara en aning rörlig. Tandköttet kan vara svullet och ömt, och det kan komma var eller blod vid tandköttskanten eller ur själva tandköttet.

Tecknen på en allvarlig infektion är, utom de som nämndes tidigare, att det är svårt att svälja, tala, öppna munnen, vända på huvudet och till och med andas. Hög feber och symptom som dyker upp och förvärras snabbt är också tecken på en allvarlig infektion. Om du upptäcker ens ett enda av de nämnda symptomen ska du fort kontakta hälsovården, för då måste man snabbt bedöma behovet av vård på en jourmottagning.

Undersökning

Först måste man göra en noggrann undersökning av patienten för att få reda på orsakerna till infektionen i munnen, och då tar man också samtidigt en panorama-röntgenbild. Ofta använder man också laboratorieundersökningar för att få reda på hur en patient med allmänsymptom mår, och vilka bakterier som förorsakar infektionen.

Orsaker

Största delen av de akuta infektionerna i käkarna och munnen har sitt ursprung i tänderna. Oftast är de blandinfektioner, som har förorsakats av flera olika bakterier som också normalt finns i munnen.

I allmänhet sprider infektionen sig till vävnaderna omkring, antingen från området kring tandens rot, eller från en grop i käkbenet som har uppstått efter att tanden har dragits ut. Hos barn och ungdomar kan infektionen också börja i vävnaderna kring en tand som håller på att bryta fram. Andra orsaker till tandrelaterade infektioner är bland annat tand- eller käkfrakturer och kirurgiska ingrepp som nyligen har gjorts inom mun- och käkområdet.

Användning av antimikrobiell medicinering vid tandvård

En infektion behandlas i första hand så, att man avlägsnar orsaken – tandpulpan, eller ofta hela tanden. Att ta antibiotika utan att man också behandlar den infekterade tanden har inte någon bestående effekt i sig.

Friska patienter behöver inte antimikrobiell medicinering (antibiotika) i samband med en vanlig tandutdragning, eller om man tar en provbit av slemhinnan. Det behövs bara om området är infekterat, så att man kan vänta

sig problem efteråt på grund av det ingrepp man gör.

Det är många olika faktorer som inverkar på om det behövs medicinering: andra sjukdomar och mediciner, den allmänna hälsan och benägenheten att få infektioner, hur allvarlig infektionen är, och om man planerar ett större ingrepp (om åtgärden sträcker sig ända till käkbenets yta).

Om man behöver medicinering börjar man med en engångsdos som är större än normalt, ungefär en timme före ingreppet. Man väntar, t.ex. i väntrummet, på att läkemedlet ska hinna absorberas i 30 – 60 minuter innan tandläkaren påbörjar behandlingen. Ofta räcker det med bara den enda dosen som tillägg till en noggrann tandbehandling, men i vissa fall måste man fortsätta att ta medicinen efter ingreppet som tablettkur i 3 – 5 dagar.

En större engångsdos kan behövas också om området man behandlar är friskt, för att hindra en infektion t.ex. när man sätter in ett implantat.

Infektionen försvinner också snabbare om man sköljer munnen med ett desinficerande munsköljmedel.

Berätta alltid för tandläkaren vilka sjukdomar du har och vilka mediciner du tar för deras skull, för det kan ha en betydelse för om du behöver antibiotika och vilken medicin man i så fall väljer.

Antimikrobiella läkemedel inom barntandvården

Det behövs medicin om ett barn som annars är friskt har en infektion som sprider sig snabbt från en tand, och som leder till svullnad i ansiktet och feber, och patienten känner sig allmänt sjuk, eller om barnets

immunsystem inte fungerar normalt - antingen på grund av sjukdom eller på grund av någon pågående behandling.

Om en mjölktaand förorsakar en infektion tar man i första hand bort tanden.

Faktorer som påverkar medicineringen

I vissa fall kan man inte använda medicinering: om patienten är allergisk mot medicinen, om den har någon form av skadlig samverkan med andra mediciner som patienten tar, om patienten tidigare har haft så kallad antibiotikadiarré, eller om det är fråga om en akut inflammation i tandpulpan (pulpit), eftersom behandling med mediciner inte påverkar dess symptom. Graviditet och amning kan också påverka valet av läkemedel.

Förebyggande åtgärder

Det effektivaste sättet att förhindra infektioner är att man gör ordentligt rent i munnen varje dag, och att man går på regelbundna kontroller hos tandläkaren.

Infektioner i tänder och käkar måste skötas först, om man ska operera in främmande föremål i kroppen (hjärtklaffar, blodkärls- eller ledproteser), före öppen hjärtkirurgi och organtransplantationer, och innan man påbörjar en kraftig medicinering som sänker motståndskraften (immunosuppressiv behandling). Det är också viktigt att behandla infektioner i munnen före strålbehandling av käkområdet och innan man ger intravenösa osteoporosmediciner, s.k. bisfosfonater och under den tid behandlingen med dem pågår.

Uppföljning

Det är svårt att själv bedöma hur läget i munnen utvecklas, och därför är det viktigt att man följer upp infektionens läkning. Patienten ska få direktiv om den fortsatta vården, och kontaktuppgifter som hen kan använda vid behov. Alla de uppgifterna ska också ges skriftligt.

Om det gäller en svår infektion görs den första efterkontrollen redan 1 – 2 dagar efter att behandlingen påbörjats. Behovet av fortsatt behandling ska bedömas senast efter 5 dagar vid alla infektioner.

Om febern stiger efter att behandlingen har påbörjats, eller om det uppstår andra tecken på en allvarlig infektion (feber, snabb puls, en känsla av att man är sjuk, ovanlig svindel eller trötthet, variationer i medvetandenivån, ökad svullnad, svårigheter att svälja, tala eller andas, och klart begränsad förmåga att öppna munnen) ska man genast kontakta den tandläkare som utfört behandlingen eller specialistsjukvårdens jour.

Förekomst

Lindriga tandrelaterade infektioner är vanliga, och kan i allmänhet behandlas vid ett vanligt tandläkarbesök. Allvarliga tandrelaterade infektioner, som fordrar sjukhusvård, inträffar 1,5 – 7,2 årligen per 100 000 personer. Hos barn är så allvarliga infektioner i munnen att de kräver behandling på sjukhus ovanliga.

Allvarliga allmänsjukdomar, och sjukdomar som försvagar immunförsvaret, ökar risken för tandrelaterade infektioner, och det är också de patienterna som har den högsta dödligheten i tandrelaterade infektioner.

En infektion som har sitt ursprung i en tand, och som har hunnit sprida sig i kroppen och som fordrar sjukhusvård, är livshotande – man kan fortfarande dö av en sådan. Därför är det viktigt att sköta sina tänder regelbundet, och att genast behandla eventuella infektioner.

Författare

Patientversionens text är sammanställd av den ansvariga redaktören för patientversionerna, **Kirsi Tarnanen**. Den är baserad på Finska Läkarföreningen Duodecims rekommendation om god medicinsk praxis.

Texten är granskad av ordföranden i den arbetsgrupp som uppgör rekommendationerna om god medicinsk praxis, docenten, specialisttandläkaren i klinisk mikrobiologi **Riina Richardson**, Manchester, Storbritannien, och medlemmen i arbetsgruppen, specialisttandläkaren i barntandvård **Heikki Alapulli**, Kliniken för mun- och käksjukdomar, HUCS, och redaktören för rekommendationer om god medicinsk praxis, odont. dr., specialisttandläkare **Marja Pöllänen**, Finska Läkarföreningen Duodecim.

Översättningen till svenska är gjord av **Odontologiska Samfundet**.

Ansvarsbegränsning

God medicinsk praxis- och Avstå klokt-rekommendationerna är sammandrag gjorda av experter gällande diagnostik och behandling av bestämda sjukdomar. De ersätter inte läkarens eller annan hälsovårdspersonals egen bedömning av vilken diagnostik, behandling och rehabilitering som är bäst för den enskilda patienten då behandlingsbeslut fattas.